

СИМЕОН КОЛЕВ

МИСИЯ
ТАТКО
ДИАЛОЗИ

КНИГА ЗА БАЩИТЕ,
ДЕЦАТА И СВЕТА ОКОЛО НАС

ЕГМОНТ

ЕГМОНТ

Всички права запазени. Нито книгата като цяло,
нито части от нея могат да бъдат възпроизведени под каквато и да е форма.

МИСИЯ ТАТКО: Диалози © Симеон Колев, 2019

Редактор Радка Бояджиева

Коректор Таня Симеонова

Дизайн и илюстрация на корицата Стоян Атанасов, Таня Минчева @Kontur Creative

Илюстрации Момчил Колев

Портрети Милена Симеонова

Издава „Егмонт България“ ЕАД
1142 София, ул. „Фритьоф Нансен“ 9
www.egmontbulgaria.com

Отпечатано в „Инвестпрес“ АД, София, 2019
Тираж: 2000 бр.
ISBN 978-954-27-2252-6

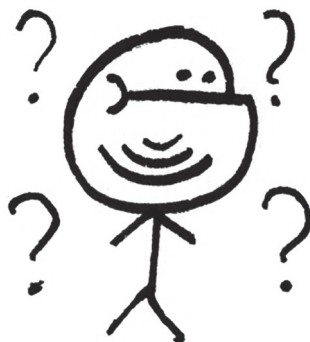
Тази книга е създадена, за да предложи основни теми, по които е добре децата да имат мнение, да мислят критично, за да бъдат личности. Те са изключително подходящи за тема на разговор, провокират въпроси. А често въпросите са дори по-важни от отговорите.

Спомням си как веднъж край едно море видях дете и баща. Детето беше на около 3 години. Тичаше напред-назад и всеки път, когато видеше нещо, въодушевено го посочваше. А таткото само кимаше и повтаряше това, което въодушевеното дете сочеше. Чайка! Да, тате, чайка. Море! Да, тате, море. Кораб ей там! Да, тате – кораб. Така не се прави. Бе седни, кажи на това дете какво прави чайката, как е хубаво, когато лети, и кофти, когато те наака. Но пък казват, че било на късмет да те надри-ска птица. Кажи, че корабът пренася товари, че плава в морето, че е огромен и тежък, че най-популярен е бил „Титаник“ – брилянтен кораб без много късмет.

Любознателното дете е дар Божии, а тъпият родител – бич Божии.

Не бъди от втория тип.

Тази книга няма за цел да ти отгледа и възпита децата. Такава книга по принцип не съществува. Тази просто може да ти помага в това безценно пътуване, каквото е детството и родителството.

СМИСЪЛЪТ НА ЖИВОТА

Ако трябва да те питам за смисъла на живота, вече ще стане прекалено. Мисля, че е по-добре да си живеем живота, отколкото да се питаме за неговия смисъл. И все пак. Много важно е да знаем, че нашият живот има начало и край. След като аз пиша това, а ти го четеш, значи сме отчели началото на живота си. Трябва да го изживеем с кеф, по възможност да оставим нещо след себе си и по възможност да има по-малко неща, за които да съжаляваме. Това е. Важното е да знаем, че животът е цел и движение. Винаги. Във всеки случай. Представи си един влак и едни релси. Нима влакът е създаден да стои в депо? Нима релсите са създадени да хващат прах? Или друго. Представи си, че си могъщ боен кораб. От най-големите. Тези, които пътуват с още десетки спомагателни кораби, тези, които гордо кръстосват моретата и океаните и са неуязвими. Но дори и най-могъщият боен кораб се чувства най-сигурно на пристанището. Но могъщите кораби просто не са правени да стоят по пристанищата. Те са правени да прекосяват морета и океани,

да преживяват бури и битки, да поемат щети и пробойни и да се справят с тях. С бурите, с битките, с щетите и с пробойните. И накрая да акостираат на пристанището. С щетите си, с пробойните си и преживели бурята. Но минали през всичко това. Не покрай него, а през него.

Мили мои, запомнете. Животът е цел и движение. Никога не се оставяйте без цел, без посока и никога, абсолютно никога не се плашете да поемете нанякъде. По-добре да сбъркате пътя, отколкото да не тръгнете по него. Всеки път ще ви доведе до някъде, ще ви научи на нещо и ще ви даде нещо. Действайте! Винаги, винаги, винаги! По-добре да съжалявате, че сте направили нещо, отколкото да съжалявате, че не сте го направили. Действието, посоката и смелостта да тръгнеш са най-хубавите съвети, които мога да ви дам.

Защо е важно да приемем, че госпожата в училище е права, и какво да правим, ако мислим, че не е права

Често се случва в училище да те обвинят несправедливо за нещо. За това, че се закачаш с някого, без да е вярно, за това, че говориш в час, без да е вярно, или за нещо, за което си сигурен, че е правилно, но госпожата казва, че не е. Тогава у теб се надига едно недоволство и чувство за несправедливост, което сякаш те завладява. И си казваш – госпожата не е права! Или госпожата няма право!

Ето още един чудесен житейски урок, който го няма в учебниците. Възможността да научим за йерархията и за старшинството. Колко често се случва да правиш неща, които не харесваш само защото родителите са ти казали да ги направиш? Много. И аз бях така. Имаше неща, в които не виждах

никакъв смисъл, но ги правех, защото нямах избор. Нашите са ми казали – а както знаем, те са шефовете. И в училище е така. Не е унизително да знаем, че в живота винаги ще има хора, които просто трябва да приемем за авторитети, защото са такива. Тук най-важният урок е да приемем границите. Винаги има някакви граници. Тук те са свързани с авторитета и личното ни достойнство. Както не можем безкрайно и безкритично да приемаме всичко, което ни казва и което прави госпожата, така не можем безкрайно и безкритично да спорим с нея винаги и за всичко.

Понякога хората бъркат, понякога не са прави, но това не означава, че трябва да се съмняваме в техния авторитет. Всяка госпожа е личност и има своя живот, своя капацитет и своите проблеми. Ние трябва да приемем и нейната гледна точка. Да чуем аргументите ѝ, да разберем мотивите ѝ. И да се научим да приемаме различните мотиви и аргументи. Това не означава задължително да се съгласяваме с тях. Когато бях ученик, ни караха да ходим на физическо със сини къси панталони и чисто бели тениски. Госпожата ни много държеше на това. До края не разбрах защо е толкова важно тениската да е бяла, а не синя, макар че и синята тениска е също толкова спортна и удобна за физическо. Но научих едно. Това е изискване на госпожата, на училището и на министерството. За мен е тъпо и излишно консервативно, ама нищо няма да ми стане да го изпълнявам. То не накърнява личното ми достойнство, то не е правило, написано срещу мен. И просто го приех. И това не означава, че съм се пречупил.

Бъди умен. И гъвкав. Това ще ти помогне в отношенията с всички останали хора в живота ти напред. С родители, приятели, колеги и шефове. Приемай авторитета, защото той се приема. Само властта се налага. Военните имат един много хубав

израз – козирувам не на човека, а на ранга. Много ми харесва!

Защо е важно да вярваме, че можем да променим света

Защото, ако не вярваш, че може да промениш света, никога няма да успееш нито да промениш света, нито дори своя собствен свят. В изречението „Защо е важно да вярваме, че можем да променим света?“ най-важната дума е *вярваме*. Да вярваш, означава да мислиш оптимистично, а тези, които мислят оптимистично винаги, абсолютно винаги намират начин да се справят с проблемите си. И с малките, и с големите. Да вярваш, означава да знаеш, че можеш. Да вярваш в собствените си сили, важност, значимост и щастлива звезда. Има една приказка, че е по-добре да се целиш в звездите, защото дори и да не уцелиш, поне ще полетиш. Това е смисълът на вярата. Тя дава криле и увереност. А когато вярваш, че можеш да промениш света, всяко нещо, което променяш, е една малка стъпка към това да промениш и целия свят.

Защо е важно никога да не се отказваме

Защото това е най-важният житейски урок, който изобщо можем да научим. Всеки от нас харесва героите във филмите, които никога не се отказват. Тези, които стоят изправени и никой не успява да ги повали, тези, които устояват на сполетелите ги бури, и тези, които побеждават. Да не се отказваш, не означава, че си тъп и упорит, а означава, че силно вярваш в

себе си и в собствените сили, че имаш силен характер, здрава воля и увереност, че правиш правилното. Да не се отказваш, означава, че си като природен закон, а не като гънеща се върба. Тези хора постигат важни неща в живота. Хората, които не се отказват, завършват хубави училища, знаят много, намират си хубави професии, намират си хубави гаджета, печелят добри пари и винаги, абсолютно винаги са добра компания. На тези хора нещата просто им се получават. Хората, които никога не се отказват, са тези, които променят света. Хората, които никога не се отказват, са тези, на които им се усмихва щастие и съдбата им помага.

Понякога е много трудно да не се откажеш. Понякога виждаш, че всичко е безнадеждно, че отвсякъде всичко сякаш играе срещу теб и сякаш цялата вселена ти шепне в ухото – по-добре се откажи...

Но точно тогава трябва да стиснеш зъби и да си спомниш, че преди зазоряване е най-тъмно, че преди да стане плитко, е най-дълбоко и че преди да стане по-добре, винаги е по-зле. Тогава намери всички остатъци от силите, които имаш, каквото и да правиш, и ги впрегни точно в този момент. Изведнъж ще видиш, че вече не е толкова тъмно, нито толкова страшно, нито си толкова сам. И тогава ще усетиш, че всичко идва на мястото си. Но никога не забравяй за този момент – преди всичко да дойде на мястото си. Моментът, в който си изстискал всичко от себе си. Моментът, в който не си се предал. И не си се отказал.

За сърденето, изискванията, дудненето на родителите и наказанията

Когато бях малък, често си мислех, че само на мен ми се карат, че само на мен ми се карат за всичко, че само на мен

ми се карат най-строго и че всички останали родители са много по-готини от моите. После си дадох сметка, че всички деца си мислят това и че всички родители са горе-долу еднакви. И после си дадох сметка, че моите родители са такива, каквито са. И добри, и изискващи, и даващи, и допускащи грешки, и всичко. Всъщност работата на родителите е и да изискват, понякога да се карат, често да дуднат, от време да време да са кисели, недоволни и дребнави, повтаряйки по сто пъти колко важно е да решиш задачите за куб и паралелепипед днес. Дори и когато ти вече си им казал, че ще решиш задачите за куб и паралелепипед днес. Може и да ти се струва скандално, но родителите правят всичко това водени от мисълта за твоеото собствено щастие и добруване. Те не могат да учат вместо теб, не могат да се представят вместо теб и не могат да те заменят в трудните ти моменти. Но могат само да повтарят, да изискват, да настояват, да са твърди и понякога истерични в настояванията си. И да дават добър пример. Не им се сърди. Не си мисли, че не ти мислят доброто и не си мисли, че тяхното е лесно, а твоето учене и твоите ангажименти са наказание, което носи радост на вашите. Не е така.

Експериментът със сладкото

Поканили група деца в една стая и на всяко от тях предложили следното нещо. Оставят го само в стаята с любимото лакомство и му казват, че ще се върнат след „малко“ – 20 минути. Ако е изяло лакомството – окей. Ако не го е изяло, ще му дадат още едно лакомство. Не им обяснявали за силата на

волята и за смисъла на това да изчакаш малко, за да вземеш повече. Това все пак били деца. Повечето от децата изяли лакомството. Защо да чакам, като мога да взема шоколада сега?! Така е. Но този експеримент има продължение, и то е, че двадесетина години по-късно се оказало, че децата, които изчакали, били по-здрави, по-устойчиви и по-успешни. Оказало се, че мозъците на тези, които не изяли лакомството, работят по-различно, отколкото мозъците на онези, които се отдали на изкушението. Какво означава това? Нищо особено. Ако изядеш шоколада и се провалиш в теста, не означава задължително, че ще си провалиш живота. Но има нещо важно в това да се научим да отлагаме удоволствието си, да се контролираме и да възпитаваме волята си. Този експеримент, който се казва „Експериментът Маршмелоу“, ни учи на едно ключово качество – самоконтрол. Това е възможността да си спокоен и концентриран и да знаеш, че нищо няма да ти избяга. Нито сладкото, нито възможностите в живота. Само трябва да бъдеш спокоен и уверен и накрая винаги ще има награда. За това, че си отложил, и за това, че си бил търпелив.

Принципът на Парето

Обожавам този принцип! От много време се опитвам да подреждам живота и усилията си, съобразявайки се с него. Според този принцип, най-общо казано, 20 процента от усилията ни водят до 80 процента от резултатите ни. Помисли, ако вечерта те попитам за интересните и съществените неща, които си свършил днес, няма да се сетиш за повече от 20 процента от всички неща, които си свършил. Ако те попитам за всички разговори, които си провел днес, едва ли ще се сетиш за повече от 20 процента от тях, които си запомнил, защото с нещо

са ти били важни, а от самия разговор отново ни остават едни 20-ина процента. Другото отива на „боклука“, защото са детайли, подробности и несъществени неща. Принципът на Парето ни показва, че трябва да намерим и да се концентрираме във важните неща за нас, а не да се разпилеем в дребнотемие, което ни отнема време и ресурс, но не ни помага с нищо. Помисли кои са твоите 20 процента и се концентрирай върху тях.

SWOT анализ

Понякога има решения, които са трудни и интуицията никак не ни помага. Тогава на помощ ни трябва някакъв независим модел. Нещо, ако щеш алгоритъм, който да ни помогне да преценим възможностите и да анализираме ситуацията. Тук идва точно SWOT анализът. Той представлява 4 критерия, които описват цялата ситуация. Силни страни, слаби страни, възможности, опасности. Ако зацикля над някоя дилема, просто ѝ правя един SWOT анализ и всичко ми се изяснява. Например да ходя ли на училище? Да видим.

Силни страни

- Училището дава знания и информация.
- Срещам се с хора, които харесвам.
- Разменям игри, програми, музика, филми, говорим си.
- Срещам се с готини учители, които ме вдъхновяват и ми е приятно да бъда в тяхната компания.
- Ако не бях на училище, щях да умра от скука вкъщи, защото всички други, така или иначе, ходят на училище.
- Понякога правим много интересни проекти.
- Имам физическо и играя футбол, без да ми се налага да търся хора за футбол.

МИСИЯ ТАТКО: Диалози

- Мога да си покажа новите неща.
- Училището ми дава чувство за принадлежност.
- Дори и след най-скучния час идва междучасие.
- Все пак имам няколко къси ваканции и една много дълга лятна ваканция, докато нашите все са на работа.

Слаби страни

- Скучно е.
- Карат ме да уча, да се подготвям и да полагам усилия.
- Ставам рано.
- Срещам кисели учители.
- Срещам кисели съученици.
- Нашите ми дуднат за слабите оценки, дуднат ми да уча, не ми дават да играя на компютъра и ме карат да се занимавам най-вече с училището.

Възможности

- Дори и да не виждам съвсем ясно възможностите, които ми дава училището, без него няма да имам никакви възможности.

Опасности

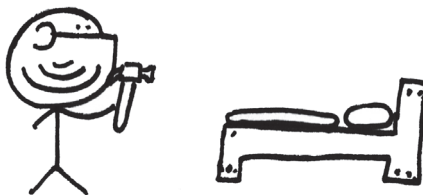
- Неходенето на училище ще ме остави необразован, странен, самотен, всички ще ми се чудят как не съм ходил на училище. Никой няма да ме вземе на работа, никой няма да ме вземе на сериозно, няма да имам приятели, защото няма да има за какво да си говоря с тях и няма да има къде да ги срещна. Няма да принадлежа на тяхната среда.

Извод

- Ужас! Не само че трябва да ходя на училище, а и сега, като се замисля, даже много си ми харесва да съм там.

Защо е важно да си оправяме леглото рано сутрин

Може да ти се струва дребнаво и досадно, но оправеното легло рано сутрин е първата свършена задача и първата победа за деня. Така още в зората

на деня сме свършили нещо докрай и това е добро начало за още много успешни и доведени докрай задачи през деня. Това ще ни даде мъничко увереност, че сме свършили нещо, а в края на деня – дори и да е бил дълъг и кофти ден, в който сме понесли много загуби – ще се приберем при оправеното си легло, което ще ни напомня за успешния старт на деня ни. Оправеното легло не е нещо дребно, защото и най-големите успехи, дори и най-големите ни победи започват от малки и лесни стъпки. И ако човек иска да прави големи неща, трябва да се научи да прави и малки неща. И ако не е способен на малки победи, със сигурност не заслужава и големите победи. Разбира се, че не трябва да въздигаш оправянето на леглото в култ! Ако някоя сутрин не ти се оправя, мързи те, или просто бързаш – зарежи го. Нищо няма да се случи. Ние не живеем в матрица. Но изключенията и бягствата ни са сладки и възможни само когато са изключения.

Защо е важно да не отлагаме

Има два вида хора. Тези, които живеят в момента, живи и енергични, те посрещат всяка задача и ангажимент, който им се изпречи, и моментално го преборват. Тези хора имат време за всичко. Животът им изглежда вълнуващ и изпълнен. Тези хора винаги имат какво да правят, места, където да отидат, и хора, които да видят. Тези хора държат живота и съдбата в ръцете си. Другият тип хора са тези, които се влачат. Те винаги изглеждат уморени и отегчени. Непрекъснато отлагат дори и малките неща, непрекъснато им се трупат ангажиментите и задачите, докато накрая не ги затрупат. Когато отлагаш, започваш да се чувстваш безпомощен пред работата и ангажиментите си. Започваш да се чувстваш неспособен да се справиш дори и с дребни неща. Това често води до вторачване и дребнавост към наистина незначителни неща, на които истерично наблягаш, опитвайки се да направиш „поне това“ като хората.

Никога не отлагай! Щом нещо трябва да се свърши, то трябва да се свърши, иначе не би ни се изпречило на пътя и в живота. Виж му сметката веднага! Не го отлагай и не го трупай към други вече отложени задачи. Така в живота ти ще има време за всичко и няма да ти минава в преписване на днешните задачи за утре в списък, който става все по-дълъг. Когато не отлагаш, ще се чувстваш изпълнен с енергия и увереност в себе си, че можеш да се справиш с нещата. Както с домашното по математика, така и с математиката на живота.

Колко важно е да знаем кога да спрем

Когато четеш тази книга, сигурно оставаш с впечатлението, че животът е изпълнен със задачи и ангажименти и успяват

само тези, които са организирани и стегнати като работи и никога не се отпускат. Не е така. Аз самият понякога отлагам някои задачи, дори просто не ги започвам. Понякога и аз откровено си се скатавам. И знам, че живот, в който винаги и всичко е подредено и перфектно, не е живот, а мъчителен стремеж към съвършенство. Забрави за този стремеж! Виж нещата, които са задължителни. Това със сигурност е училището. После – някакъв спорт. Нека е един. Сменяй спортовете всяка година, за да опиташ повече активности, и ако някой спорт ти хареса истински, продължи с него. Но това е един ангажимент. Добави и един език. Може да добавиш и хоби към ангажиментите си – фотография, програмиране или каквото си поискаш. И това е. Повече ангажименти от това няма нужда. Сериозното ти отношение към тези неща ще бъде истинска помощ за родителите ти и ще те кара да се чувстваш важен и смислен. И ще те направи възискателен, а не всеяден. Тоест, от хората, които знаят какво искат и какво могат, а не от онези, които топват от това и онова и никога не могат нещо истински и докрай, а вместо това знаят много неща безсмислено и половинчато.

Колко важно е да имаме lazy day

В нашето семейство неделята е *lazy day*. Това означава, че ставаме, когато си поискаме, не си събличаме пижамите цял ден, дори не си мием зъбите, което си обещах да не казвам на никого, но не се съдържах. В нашия *lazy day* не важи нито една забрана и нито едно ограничение. Ядем каквото поискаме и когато поискаме и всеки прави каквото иска и колкото дълго го иска. Компютър цял ден? Няма проблем. Телевизия цял ден – няма проблем. Понякога може да не се видим с часове, защото аз си чета в спалнята, а синът ми разцъква Minecraft

или CS GO. Дали е гладен? Не знам. Да се оправя. Знае къде е хладилникът. Дали е жаден? Не знам. Аз не съм цистерна за вода. Не е малък, ще си сипе. Това е. Неделята е подходяща за такъв ден и ние се възползваме от това напълно. *Lazy day* е важен, защото отпускането е също толкова важно, колкото и мобилизирането и съсредоточаването в работата. Също така *lazy day* стои като фар в края на седмицата и ни осветява пътя, дори и когато сме потънали в неприятни задачи, от които не можем да избягаме. Дори тогава можем да преместим поглед от срядата или вторника към неделята и да се усмихнем, знаейки, че тогава няма да има и помен от днешната тежка битка. Няма как да работим качествено, ако не сме видели и другата страна на монетата, а именно, че има моменти, в които трябва и да отпуснем качествено.

Колко е важно да знаем какво означава изборът

На пръв поглед изглежда ясно – изборът е избор. Какво да му обясняваме? Така е. Но все пак той е повече от това. Изборът означава най-вече отговорност. Най-напред да знаеш, че НЕ МОЖЕШ да имаш всичко. И винаги трябва да избираме между няколко неща или хора. И да знаем, че когато изберем едно от нещата, означава, че доброволно се отказваме от всички останали. Това, от своя страна, означава, че трябва да се посветим и да харесаме това, което вече сме избрали, а не веднага да се фиксираме какво нямаме или какво сме пренебрегнали, правейки даден избор. Въпросът с избора е ключов за живота ни. Изборите, които правим, са почти равни на вдишванията, които правим. Дали да си обуя кафявите обувки вместо сините, дали да поискам за Коледа LEGO Creator Mercedes truck, или Millennium falcon от Star Wars? Дали да чета Хари Потър или

Пърси Джаксън, дали да уча или да не уча по математика за утре, при положение че няма да ме изпитат, защото ме изпитата миналата седмица. Всичко това са избори и всеки един избор означава, че сме се отказали от нещо в името на друго.

Запомни няколко важни неща. Не можем да имаме всичко. Помисли за това, което имаш, и си представи, че го нямаш. Тъпо, нали? Това означава, че трябва да харесваме нещата, които имаме, и да живеем в мир с избора си. Никога не оставяй някой да избира вместо теб, под предлог, че знае какво е най-добре за теб. Това може да го правят само родителите, и то до един момент. Разговаряй с тях и им покажи, че могат да разчитат на теб, че можеш сам да правиш своя избор. Вярвам, че добрите родители оставят децата си да правят избори постепенно, но и отрано.

Суеверията или собственият ни живот

Сигурно си чувал, че ако черна котка ти пресече пътя, значи няма да ти върви, или ако първо стъпиш от леглото на земята с левия крак, също няма да ти върви. Това са глупости. Няма никакви доказателства, че е така. Всички подобни суеверия са измислени и най-често се използват, за да оправдаят собствената ни липса на усърдие при провал. По-лесно е да кажеш, че не си се справил, защото си видял черната котка, която сутринта е притичала пред теб точно преди да влезеш в училище, и затова имаш тройка по история. Всъщност знаеш ли какво означава, когато черна котка е пресякла пътя ти? Означава, че е тръгнала нанякъде. А ти просто не си си научил по история. Никога не обвинявай някой друг за собствените си провали. И не благодари на съдбата, късмета и обстоятелствата за победите си. И победите, и загубите са си твои. Лични.

Човек сам прави изборите си и сам носи последствията им. Не натоварвай някой друг със собствения си живот.

***Колко важно е да намираме начин да се справяме.
С каквото и да е***

Няма малки и големи проблеми и няма някой, който да може да се справя само с големите проблеми, но не и с малките, защото не са му в „категорията“.

Всеки проблем има решение и всеки проблем е възможност да се тестваме колко струваме, как приемаме предизвикателствата и можем ли да се справяме. Има хора, които само мрънкат. Каквото и да им се случи. Ако е проблем, надуват гайдата, че имали проблем. Дори и когато им се случи нещо хубаво, тези хора пак са недоволни, защото не им се е случило достатъчно хубаво и това хубаво е можело да бъде още по-голямо хубаво. Никога не бъди мрънкач. Никой не обича мрънкачите. Никога не се съмнявай в собствените си сили и никога, абсолютно никога не мисли, че само ти имаш проблеми и твоите проблеми са най-тежки и най-непреодолими. Всяко предизвикателство се решава с усилия и увереност, че можем да се справим. Проблемите не идват, за да ни разрушат. Само се пробват. Те идват, за да ги разрушим ние.

Какво повече можем да направим за света около нас

Няма нищо по-хубаво от това да знаем, че от нас зависи много и че можем да направим много. Какво например и колко е много? Това да не си хвърляме хартиятката на улицата отдавна не е достатъчно и отдавна трябва да не бъде тема на

разговор, защото можем мноооого повече от това. Да вземем например училището. Нима не е по силите ти да инициираш засаждането на нови дървета в училищния двор, които след време да пазят сянка, да създават красота и да ти напомнят, че точно това си го направил ти? Ти. Как да не можеш? Можеш сам и заедно с класа например. Можеш. Със сигурност ще се сблъскаш с проблеми. Повечето родители ще кажат, че изобщо не им се занимава, някой ще каже, че не ти е работа на теб да засаждаш дървета и това трябва да го направи училището, общината, държавата, извънземните. Все някой друг, но не и ти. А защо не ти? Някои ще кажат, че биха дали пари, но без да ги занимават с друго. Но някои биха се поинтересували как и дали е възможно реализирането на идеята. И ето че имаме едно добро начало. От училище вероятно ще ти кажат, че няма как да се посадят дървета, защото в двора е асфалт, но ти ще отговориш, че има места, на които няма асфалт, или че има достатъчно мощни багери, които да направят достатъчно големи дупки в асфалта. Ако решиш да направиш нещо, винаги ще има някой, който ще бъде против, друг винаги ще те убеждава, че това, което си решил, няма да стане, трети ще те критикуват. Ще се опитат да те убедят, че най-добре е да не правиш нищо.

Но ако никой никога не прави нищо, значи и на нас никога няма да ни се случва нищо. Аристотел е казал, че ако не искаме да ни критикуват, просто трябва да не казваме нищо, да не правим нищо, да бъдем нищо. Но ти затова ли си се родил? За да бъдеш нищо?! Не се отказвай. Може да засадиш дървета в училище, пред блока или в парка. Можете с приятели да си направите детска площадка, можете да доведете в училище известен човек, който да ви разказва за историята на живота си или за вълнуващата си професия, можете да помолите гос-

пожата по литература да отдели един час и да си говорите за Хари Потър, който не се изучава в училище, но всеки от вас е чел. Можете да убедите класната да ви заведе в някой музей и там да проведете часа си по история, можете да направите дарение за някое читалище, където няма достатъчно нови и актуални книги, можете да ремонтирате детската площадка, на която сте си играли като по-малки, за да може и други деца да играят на нея. Или да направите детски кът в музей, който ви харесва. И когато решите да направите нещо, освен тези, които все за нещо ще дуднат, ще видите колко много неочаквани съюзници ще намерите, които да ви помогнат да промените средата около вас.

Колко важно е да четем книги

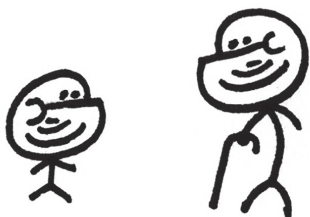

Когато бях малък, имах недостатъка да се съмнявам в полезността на четенето на книги. Постепенно тези съмнения се засилваха и се прехвърляха върху всички останали неща като математиката и колко безсмислено е да се учи да смятам, при положение че имам калкулатор, или колко безсмислено е да знам разни формули, които няма да ми трябват „в живота“.

Но да се върнем към книгите. Има книги, които са по-скупчиви. Ако книгата не те грабне докъм 30-ата страница, зарежи я. Започни друга. Ако някоя глава ти натежава и ти се струва прекалено скучна, никой няма да те осъди, ако минеш няколко страници по диагонал, но оправданието да не четеш книги е оправдание да не полагаш усилия. То води до това да започнеш да оправдаваш всяко неполагане на усилия. И това е лошо. Наистина лошо. Книгите са вълшебен начин да се отнесеш на

място, където има приключения, премеждия и герои, които не съществуват в света около нас. Това не се постига с гледане на филми. Книгите те карат да мечтаеш, да фантазираш, книгите ти помагат да обясняваш, да използваш по-сложни думи, а всички обичаме тези, които използват по-сложни и разнообразни думи. Книгите те обогатяват и ти дават възможност да станеш част от всяка компания и част от всеки разговор, вместо да не знаеш кога какво да кажеш, защото не си чел и не знаеш нищо. Книгите не могат да се компенсират със сериали или филми, или ютюб. Или дори фейсбук. Книгите са страхотен подарък, а освен това са и превъзходен начин да обзаведеш дома си. Една богата библиотека в дома със сигурност е много по-привлекателна от каквато и да е друга мебел. И понеже книгите се забравят – прави си списък! Книги, които са ти препоръчани от приятели, книги, които си си наумил да прочетеш, книги, за които си прочел някъде, че са готини. Много книги! Аз имам един списък, който непрекъснато увеличавам, и не съжалявам за нито една книга, която е в него.

Уважението към бабата и дядото

Понякога бабата и дядото ни се струват като досадни аутлети, които само дават акъл и все нещо ги боли. Друг път са много подкрепящи и ни позволяват да правим каквото си искаме. Бабата и дядото могат да бъдат и двете. Много важно е никога да не ги изоставяме, да не им се подиграваме и да не показваме досада спрямо тях. Те са стари. Били са млади, силни, способни и са направили много неща. Сега вече не е така. Сега са уморени, боли ги това-онова,

по-бавни са и понякога не им се занимава с нищо. Разбирай ги. Подкрепяй ги. Помисли, че всяко нещо, което трябва да направят, изисква усилия, които те понякога просто не могат да направят. Обаждай им се по телефона, отивай да ги виждаш, разказвай им какво правиш в училище, разказвай им интересни истории, които си чул или прочел. За тях това ще бъде интересно, защото много от нещата, които те са чели в миналото и са смятали за фантастика, сега вече са реалност. Разказвай им за себе си и преживяванията си, за да се чувстват част от твоя живот. Питай ги как са живели, какви книги са чели, какви филми са гледали, кое им е било лесно и кое им е било трудно. Питай бабите си как се прави баница и как се вари боб, а дядовците – как да си поправиш нещо, ако се развали. Те могат да поправят почти всичко.

Бабата и дядото не са виновни, че са стари, болни, кисели и че не им достигат парите. Не се дръж с тях дръпнато, защото каквото посееш, това ще пожънеш, а рано или късно, ние също ставаме баби и дядовци и много от нас ще бъдат стари, болни и кисели.

Не пропускай да извеждаш бабите и дядовците си на сладкарница, има толкова места, където можеш да ги заведеш и да седнете заедно. Заведи ги там, където учиш или където работиш. Купи им нещо от някой магазин – шал, тениска или просто направи принт върху тениска с текст „Баба е върхът!“ или „Когато стана дядо, искам да съм като моя дядо“. Това ще ги трогне. Показвай им нови места, ремонтирани улици, метрото, трамвая, показвай им, че нещата се развиват, за да бъдат те спокойни, че са оставили страната си в добри ръце.

Помоли ги да ти подарят нещо от тяхното време – стари монети, банкноти, стар часовник (няма нищо по-яко от винтидж часовник, който не можеш да си купиш от магазините!),

предмет, на който те държат, и го запази за себе си, а после и за твоите деца. Така паметта за тях ще остане и в нещо, което може да носиш всеки ден.

Бях обещал на баба си Радка да ѝ покажа метрото, защото никога не го беше виждала. Бях планирал да я повозя на метрото, да я заведа на кафе в „Росиче“, където да хапне кестенова торта с капучино, и да ѝ покажа „Парк Център София“ – тоест какво е това мол. Обещах си да го направя през пролетта, защото през зимата е гадно, пък и не исках да рискувам да простудя баба или да вземе да се пързулне някъде, защото беше отслабнала и трудно се движеше. Пролетта дойде, но баба си отиде преди това. Малко преди това. Още ме е яд, че не можах да направя това, което ѝ бях обещал. Не чакай да дойде пролет. Нито лято, нито есен. Животът има свои планове и те винаги стоят над нашите планове.

Защо е важно да пътуваме в България и по света

Пътуването е едно от нещата, за които никога не съм пестил пари. Пътуването облагородява, дава самочувствие и познания, които никъде не се научават. Пътувай когато и където можеш! Започни от местата, които са наблизко. В България има великолепни места, за които може и да не стигне един живот да ги видим. Много градове станаха по-привлекателни заради европейските програми, по които се отпускат пари за облагородяване. Много села станаха притегателни места за уморени градски хора, които имат нужда да забавят темпото, да си лягат с кошките и да стават с петлите. В България има адски много

забележителности, музеи, гробници, манастири, местности, планини, върхове и пътеки, които чакат да ги посетиш, извървиш и покориш.

Пътуванията в чужбина са важни, защото ни дават възможност да видим, че всички хора сме относително еднакви. Всички имаме нужда от помощ, любов, утвърждаване и добро отношение. Веднъж услужих с три евро за билети на една францужойка в метрото в Рим. Машината, на която се бяхме наредили, не приемаше по-едри банкноти от 20 евро. Жената имаше 50. Беше ѝ неудобно, защото имаше дълга опашка. Извадих трите евро за два билета и просто ги пуснах вместо нея. Тя се почувства хем неудобно, хем учудено, хем се размаза от кеф, че един непознат мъж е направил деликатен кавалерски жест. Поиска да ме черпи кафе, аз ѝ отказах, разбира се, защото това са просто едни три евро, но ѝ казах, че съм от България. Бъди сигурен, че тази жена никога няма да каже нещо лошо за българите.

Пътуването в чужбина ни дава прекрасна възможност да видим как живеят там, как мислят, как не си хвърлят боклуките по улицата, какво пазаруват, какво ядат, как пътуват. Пътуването в чужбина ни дава възможност да разгледаме великолепни музеи и шедеври в картинни галерии, за които само сме чели в книгите или гледали по телевизията. Или пък просто да се разхождаме безцелно и да се загубим по улиците в чуждите градове. Всяко такова загубване е огромно откритие за нас самите. Пътуването в чужбина дава възможност да открием собствената си страна и да видим, че не сме толкова зле, колкото сме чували да казват. Пътуването в чужбина стана и супердостъпно с нискотарифните авиокомпании и е срамота, ако не се възползваме от тях.